

DĚNÍK DĚTSKÉ SCÉNY

číslo 1.

sobota 9.6.2012

sobota

FABRIKA SVITAVY

ÚVODNÍK

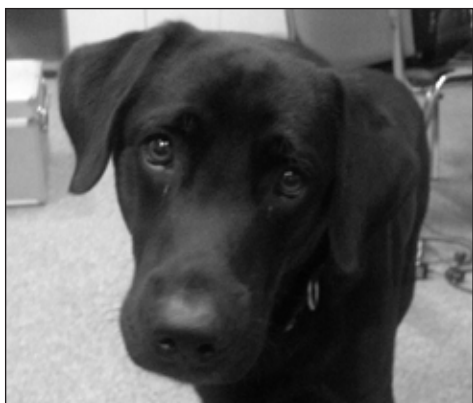
Vloni jsme se ve Svitavách pomaličku rozkukávali, letos už jsme tu takřka doma. A tak máme trošku rouny. Proto začal Vojta Maděryč s Andreou Pavlíčkovou chystat hrou specialitu – svitavský přehlídkový caching. Jaké bylo ovšem naše překvapení, když schránku inzerovanou v nultém čísle nikdo nevybral... Takže: recitátoři, doprovodí, seminaristé, lektori i organizátoři, máte možnost se pochlapit! Jen pro vás dnes repete včerejšího zadání – čtete na zadní straně a schránku vyberte, ať máme na tom širém svitavském světě a v redakci nějakou radost...

Základním motivem všech letošních dílen pro děti ze souborů je výchova ke čtenářství. Připravili jsme proto pro vás několik rozhovorů s lidmi, kteří k tomu mají co říci. Najdete je vždy v rubrice Zeptali jsme se za vás. Proto také nabízíme denně rubriku Čtení na dobrou noc, která bude mít jistou souvislost s naším svitavským cachingem. Čtení a čtenářství se projeví i v představení lektorů pro děti i dospělé a vůbec se bude celým letošním ročníkem tiše a nenápadně plížit.

Krom letošního tématu se můžete těšit na pravidelné zprávy o seminářích a dílnách, na záznamy z diskusí a na články o dětech, s dětmi a nejen pro děti. A navíc také, co nám tu a tam cvrnkne o nos a přinese nečekanou inspiraci.

To vše za pouhých 5 Kč, ne nekupte to!

Iva Dvořáková

Jazz Jameson má dnes 1. narozeniny. Blahopřejeme.

redakce

NAHLÉDLI JSME DO...

... DÍLEN RECITÁTORŮ 3. KATEGORIE

Vystoupení recitátorů třetí kategorie se neslo v duchu nového prostoru, do kterého organizátoři naší třetí kategorie uvrhli. Prostor kina Vesmír se zdál být pro mnoho z nich přímo... vesmírný. Neobvyklost místa byla dalším z důvodů, proč se tato část našich svitavských recitátorů uchýlila ke své první a zároveň generální dílně právě sem.

„Třetáci“, kterých byl povážlivý houf, se v prostorách kina shromáždili snadno. Styčnými body jim byli dvě centrální astronautky - Karolina Stehlíková a Kateřina Šteidlová. Tyto dvě badatelky napříč nekonečným prostorem hned ze začátku nastolily směr, kterým se dílny po následující dny budou ubírat - recitátory nazvaly námořníky, cestovatele, výzkumníky. V dílnách se tedy bude zkoumat, bádát, a cestovat, zřejmě po různých odvětvích a zákrutách recitátorského umění. Což je, mezi námi, galaxie sama pro sebe.

Seznamování probíhalo za pomoci klubka, které po sobě členové kategorie v kruhu házeli, až mezi nimi vznikla jakási síť, do které bude údajně chycena čtvrtá kategorie. Stejně tak pomocí hry bylo provedeno seřazení jednotlivých vystoupení. Rok co rok na to jdou lektori stejně nenápadně, rok co rok jsou na to recitátoři nachytáni a jejich obličejové poté, kdy se dozví, že si právě vylosovali své nevrtné umístění, jsou rok co rok stejně kyselé.

Pak už ale došlo k tomu nejzajímavějšímu, výletu do vesmírného prostoru. Kluci a holky se rozmístili po celém sále a dostali za úkol vyhledat a prozkoumat každíčký kout, každíčkou škvíru Vesmíru. Zbytek dílny už spočíval jen v tom, naplnit prostor hlasem. Žádný z recitátorů se toho před vystoupením nebál, ukázalo se však, že právě to bylo kamenem úrazu. Prvního recitátora, Jakuba Huláka, bylo pro jeho zvučný hlas a zvučné jméno slyšet ještě dobře. Někteří další už ale na nesmírný prostor doplatili. To pak sami přiznali i na besedě s lektory. Nebylo to však tak tragické, snad právě díky dílně. Každý z dotázaných recitátorů potvrdil, že dílna těsně před vystoupením jim pomohla. Někteří se rozmluvili, někteří se zbavili trémy, někteří se zase do té správné „hecuji“ trémy dostali. Každý z nich tedy potvrdil, že by se bez této první dílny neobešel.

Ve Fabrice, uprostřed večerních, deštěm zmáčených Svitav jsem se sešel s lektorkami 3. kategorie, s Katkou a Karolinou. Už během dne jsem si pro ně připravil pár otázek. A musel jsem zmoknout, abych je mohl položit.

Jak jste se dostaly k vedení svitavských dílen?

To bylo tak... Dílny jsme vedli už i loni. Loni jsme se k tomu dostali tak, že jsme seděli na katedře s panem Provazníkem a on řekl, že by sem chtěl nějaké studenty. Přihlásily jsme se my dvě. A asi jsme se osvědčily, tak jsme tady podruhé. Popravdě si to moc nedokážeme vysvětlit...

Takže za to může pan Provazníka?

Těžko říct, kdo za to může letos... Byla to katedra výchovné dramatiky na DAMU.

Jak se vám recitátoři líbili jako recitátoři?

My jsme spokojené se svojí skupinkou. Jsou to milé a šikovné děti. A hlavně je na tom vidět ta práce, kterou udělali na svém textu. Pějeme jen ódy.

Dobře, na recitátory pějete ódy. Pějete na ně ódy také jako na kolektiv, s kterým pracujete?

Tak to jsme zatím neměly moc čas zjistit. Ono, co se dá zjistit po první dílně... Myslíme si, že jejich osobnosti se teprve pořádně ukáží.

Co se s nimi chystáte ještě dělat? Kam to chcete vést?

No víme, kam to chceme vést, ale pokud se to má objevit ve zpravodaji, tak to samozřejmě nemůžeme říct.

Ale máme takové téma, to jsme naznačili i na začátku dnešní dílny - celé to bude zasvěcené cestování a objevování...

Jak se na ty své dílny připravujete, věnujete tomu čas?

No my jsme tomu čas docela věnovaly, že jo? Ale samozřejmě, každý správný pedagog se musí umět v případě potřeby přizpůsobit a improvizovat. Snažíme se být flexibilní.

Znáte Dětskou scénu i z pohledu recitátorů? Změnily se ty dílny nějak a vzaly jste si z nich něco pro svoji práci?

Co, pro práci? To je hodně těžká otázka. Já osobně (Karolina) jsem si vždycky z dílen odnášela jenom dojmy, jako dítě jsem to nikdy nijak moc neprožívala, takže to opravdu nevím. Ale samozřejmě, obě máme recitaci na Dětské scéně za sebou.

Jan Mrázek

NAHLÉDLI JSME DO...

... MIMOZEMSKÉ SEZNAMOVACÍ DÍLNY
PRO RECITÁTORY 2. KATEGORIE

„2. kategorie sem, 2. kategorie sem!“ volá dvojice lektorů dílen pro recitátory 2. kategorie Maruška a Vojta ve foyer Kina Vesmír. Děti se scházejí a za chvíli se už všichni proplétáme mezi různými skupinkami vítajících a objímajících se lidí (Není se co divit, přehlídka byla právě odstartována.) a směřujeme do jedné z učeben střední zdravotnické školy, kde dílna bude probíhat. Lektori děti přivítají a pro začátek je chtějí rozhýbat mimozemskou honičkou (v tu chvíli zalitují, že dílna nemohla proběhnout stylově v Kině Vesmír), děti vymýšlejí různé mimozemské pohyby, kterými se ostatní snaží zastrašit a dohonit zároveň. Nejdřív křičí každý honící své jméno, v další variaci hry pak všichni s hráným strachem volají jméno „mimozemšťana“, který má zrovna babu. Když k tomu navíc dostanou instrukci od Vojty, že ve vesmíru se všechno hýbe pomalu, děti vypadají více jako duchové či zombie než jako mimozemšťané. Nikomu to nevádí, všichni se tím dobře baví. Do toho přichází s malým zpožděním další z recitátorů 2. kategorie, všichni se s ním zdraví, představují se mu, a jelikož je Kája nevidomý, každý mu osobně zatřese pravicí. Hra na vesmír a mimozemské civilizace pak pokračuje – každý přítomný si má představit, že je originálním mimozemským druhem a v tomto duchu se má ostatním představit: svým pravým jménem a něčím, co je pro daný mimozemský druh typické. „Můžeme říct, že máme křídla, i když je nemáme?“ „Jasně, cokoliv!“ Místnost je najednou plná různých druhů mimozemšťanů – jedni jsou typičtí dlouhým nosem, další mají v oblíbě koupání, vypravování vtipů, je tu přítomen sportovní, nesportovní i válečný i líný druh, a také mimozemšťan, který zvláštním způsobem čte – vlastně číst neumí, když otevře knihu, tak se do ní přemístí a celým příběhem si projde na vlastní kůži. Toto jednoduché představování záhy přechází v Mimozemský meeting, či banket, jak jej nazývají lektori – mimozemské bytosti korzují po místnosti, potkávají se a při každém setkání si navzájem sdělují jméno, svou typickou vlastnost, oblíbenou aktivitu či hru a také věc, ze které mají strach. Kolega, se kterým se setkají, k těmto informacím vždy dodá ještě nějakou další zajímavost, které si za tu krátkou dobu společné mimozemské existence všiml. Děti jsou tak nenásilně motivovány k tomu, aby nad sebou navzájem uvažovaly, aby reflektovaly své postřehy z předchozích aktivit. Evidentně se do tohoto ozvláštněného seznamování hodně zabraly, téměř s ním nechťejí přestat. „Tak počkáme ještě na poslední dvojici, až se představí...“ Michal z lenivé planety se seznamuje s Kájou, který rád vykládá vtipy: „To si musíš pořádně představit, když nevidíš, že? To ti gratuluju, to já bych nedokázal!“ „A co děláš ty celý den?“ „Co by, ležím.“ V kroužku si pak povídají o tom, co se o svém druhu dozvěděli nového a taky o tom, kdo z kolegů mimozemšťanů je nejvíce zaujal – spousta z nich oceňuje všechny nápady a originalitu každého, ti, kteří si vybírají, považují za zajímavý povětšinou líný mimozemský druh, který nic nedělá, jen se válí, ne však z toho důvodu, že by jim nicneděláná přišlo atraktivní, spíše takový svět shledávají nepochopitelným a zajímavým... Poslední činnost, která je v odpoledním bloku dílen čeká je nejdůležitější, skládání vesmírného poselství. Aby věděli „proč se sešli a kam směřují“. Aby to zjistili, musí každý ulovit lísteček se svým jménem a dát si přitom pozor na monstrum (transformovaného Vojtu), které když je užití v pohybu, tak je svým pohledem zamrazí. Jediná pomoc v takové situaci je, když vás obejmou dva mimozemšťani naráz. Nejdříve to vypadá, že chce každý získat pouze svůj vlastní lísteček a že zamrazení zůstanou ve vesmíru ještě pár světelných let, nakonec se však rozběhne hromadná záchranná akce a všichni se z planety dostanou včas, dříve než vybuchne i se zlým monstrem. Společně pak z lístečků se jmény, na jejichž rubu jsou části textu, skládají ono důležité poselství. Chcete vědět jaké? To nemohu sloužit, je to tajné a prozradí vám ho pouze mimozemšťané z 2. kategorie, tak se jich zeptejte...

Tereza Vyvíjalová

... DÍLNEN RECITÁTORŮ 4. KATEGORIE

Lektorky „L+L“ neboli Lucie Koderová a Lucie Mecová hlasitě svolávají všechny členy 4. kategorie, aby se z Kina Vesmír přesunuli do učebny střední zdravotnické školy. Hned po příchodu do učebny mladí přednášeči automaticky usedají do lavic. Dvojice „L+L“ je z nich ovšem zase rychle zvedá a začíná velký „šrumec“. Chvilka přenášení a šoupání a v místnosti vzniká velký kruh tvořený samotnými účastníky. Prozatím po sobě navzájem rozpačitě pokukují, ale to se brzy mění.

Úvodní dílna je totiž věnována právě vzájemnému seznámení se. V první fázi se všichni navzájem představují a své jméno doplňují nějakou zajímavostí o sobě. A tak se mimo jiné dozvídají, že Jakub z Plzně je soutěživý, ale přející typ a že Sára baví všechno, co není nuda. Aby si všichni jména ostatních lépe zapamatovali, za všeobecného veselí vymýšlejí ke svému jménu jména přídavná, která začínají stejným začátečním písmenem...mají mezi sebou například jalového Jáchyma, komunikativní Kláru nebo divotvorného Davida. Atmosféra je v tuhle chvíli příjemně uvolněná a děti se rozdělují do dvojic, aby o sobě navzájem zjistily co nejvíce informací. Následně Václav prozrazuje na Dana, že jeho vztah k dívkám je kladný a všichni jsou také informováni o stavu Jáchymova slepého střeva - je stále v jeho těle.

Aby se děti naladily na stejnou vlnu, posílají si po kruhu velké, energií nabitě gesto doprovázené mocným vyřčením slova „heja!“ Nezůstává ale jen u tohoto a postupně se přidávají další gesta

a výrazy - „hot down“ a „bang“ již účastníkům pěkně zamotají hlavu. Ale s úsměvem a velkým nasazením přijímají i další. Důležité je najít společný rytmus...Ten budou ale muset nalézt až ve dílně večerní. Jedna z Lucií totiž zastavuje hru tím, že místo hlasitého „heja“ špitne tichounké děkuji (což opět vyvolává salvu smíchů) a rozveselené děti se loučí a odcházejí si poslechnout přednes svých kolegů ze 3. kategorie.

Večerní dílna se přesunuje do nedalekého parku, kde děti navazují na dílnu odpolední - „heja“ - „hot down“ - „haji“ znějí prostorem. Tentokrát děti již pomalu nacházejí společný rytmus, který využijí i v dalších aktivitách.

V určitém rytmu vznikají i živé sochy. Uprostřed kruhu se objevuje socha ucha, kterou doplňuje slovník, ucho mizí, slovník zůstává a doplňuje ho cizinec,...postupně se skrze obrazy děti dostávají až k politickému tématu - krabice vína - 7 000 000 Kč - zločin nebo ke kritice policejního systému - zločin - trest - ignorující policista - a mnoha dalším...Když jsou účastníci do „sochání“ nejvíce ponořeni, začíná bohužel pršet, a tak se přesouvají do prostoru učebny, kde již strávili společně odpoledne. Znovu všichni usedají a znovu se je lektorky snaží zdvihnout ze židlí. Tentokrát je již pokročilejší čas, děti jsou po celém dni unavené, a tak to Luciím dá mnohem více práce. Překonání únavy se ale vyplácí a zanedlouho již místností zní zvuk společně vytvořeného stroje, který je příjemný nejen pro ucho, ale i pro oko. Stroj postupně zvyšuje svoji výkonnost a lektorky ho zastavují zrovna ve chvíli, kdy se pomalu chystal vybuchnout - místo stroje ale vybuchly děti - smích.

Výbuchy smíchu doprovázely i poslední aktivitu. Děti se rozdělily na čtyři skupinky, každá z nich vymyslela určité prostředí, které následně předala skupině další. Ta k danému prostředí přidala krátký scénář a opět předala o skupinu dále. Tato parta měla za úkol jednoduše dramaticky ztvárnit dané téma v daném prostředí. Vznikl tak například krátký příběh o konci světa, odehrávající se u automatu na coca - colu. Veselý svět skončil, neboť došla coca - cola.

A tím skončila i dnešní veselá dílna, ze které většina účastníků odcházela sice unavená, ale zato příjemně naladěná pro společnou práci v příštích dnech...

Andrea Pavličková

VČERA JSME VIDĚLI...

Šárka Knížková

Nikola Kostadinová

Kryštof Jiráček

ZAPSALI JSME...

Z BESEDY LEKTORSKÉHO SBORU S RECITÁTORY 3. KATEGORIE

Recitátoři třetí kategorie si reflexi na svoje rozličná vystoupení přišli vyslechnout do prostor Městského muzea a galerie, které budete-li chtít, můžete najít přímo naproti Červené knihovně. Tak jako loni byly vytvořeny tři kroužky, v každém měli hlavní slovo dva lektori. Jak jsem postupně jednotlivými kolečký procházel, zaznamenal jsem, že v každém kolečku panuje úplně jiná atmosféra. V první místnosti vládl tandem dvou ostřílených znalců dětské recitace, Jaroslava Provazníka a Zuzany Jirsově. Nemohl jsem si pomoci, ale k této dvojici se mi nejvíce hodil přídomek maminka a tatínek. Recitátoři, kteří byli pod jejich drobnohledem, nijak netrápili a i výtka působila v jejich podání jako pohlázení. Jejich řeč se hemžila zkušenými radami a recitátoři z tohoto kroužku vždy odcházeli s úsměvem na rtech. Ovzduší v druhé místnosti bylo zato mnohem víc nabito energií, kterou vydával průrazný mladý duch Jakuba Doubravy a neméně dynamické Jany Frankové. Panovala zde pracovní nálada. Nevím, jestli to bylo tím, že místnost, kterou obývali František Oplatek a Eliška Vobrubová, byla poslední a nejzapadlejší, ale když jsem sem vstoupil, padlo na mě něco tíživého. Ne, že by snad oba lektori byli nějak nevlídní, přesto jsem v jejich projevu shledával cosi přísnějšího. Proč by ne, nemůžeme recitátoři chovat pořád jenom v bavlnce.

Věřím, že se nakonec dostalo na všechny recitátoři, přestože někteří stihli obejít všechny kroužky a někteří zůstali jen u jednoho. Co bylo hlavním tématem k řešení letos? Pan Provazník si hned na úvod všiml, že ve výčtu dnešních recitačních čísel drtivě převažovala próza. Možná nad tím mírně zaželel, vždyť poetický text v recitátorovi budí pozornost k jednotlivému slovu. Možná také právě proto byla hlavním důvodem k výtkám nedbalá mluva, nedokončené koncovky, zkrátka technická stránka recitace. Čas od času to recitátoři omlouvali indispozicí, způsobenou vlivem nestálého počasí. Sami lektori také uznávali, že „někdy se to holt nepovede.“ V této souvislosti byl také hojně diskutován prostor kina Vesmír. Recitátoři přiznali, že takhle velký prostor je pro ně těžké umluvit. Stejně tak někteří diváci z prvních řad druhého bloku sedadel si stěžovali, že ne všechno ze snažení recitátorů se k nim doneslo. Recitátoři prý také bojovali se svojí vlastní ozvěnou - není lehké snažit se přervat sám sebe. Touha obsáhnout tak velký prostor také možná vedla několik jedinců k přehrávání.

U některých konkrétních výkonů lektori oceňovali porozumění textu a jeho zpracování s humorem a nadhledem. Snad nikoho neurazím, když zmíním Hugo Hrona, který podle slov lektorů s lehkostí dokázal předvést poetiku Vyskočilova textu Zápas s držadlem. Stejně tak lektory víceméně potěšil příjemný projev Anny Ročňové s textem Michala Čunderleho o vose Marcelce a jejím setkání s Jarunem a Marunem. Samozřejmě to nebyly jediné pozoruhodné výkony, ale nadhled, který z těchto textů přímo čísel, je vzácný a jen houšť s ním.

Touto diskuzí jsme, myslím, důstojně zakončili recitační část recitátorů třetí kategorie, teď už je čekají jen dílny a výkony dalších recitátorů. Myslím, že všichni můžou být jen spokojení. Pokud někdo z nich snad smutní, chtělo by to jim znovu a opět připomenout, že jsou na celostátním kole a pokud se dostali až sem, mají rozhodně důvod jen a jen k radosti.

Jan Mrázek

ZAPSALI JSME...

... Z DISKUSNÍHO KLUBU PRO DOPROVOD
RECITÁTORŮ 2. A 4. KATEGORIE

ANEK KROUŽENÍ

Přiznám se bez mučení, přišla jsem pozdě, vskočila jsem rovnýma nohama do diskuse o textu Vajíčko od Ludvíka Aškenázyho. Slovo kroužení symbolizuje můj převládající dojem z hodiny a patnácti minut, které jsem strávila v učebně střední zdravotnické školy. Bylo to kroužení hned několikánásobně.

Nejdříve všichni zúčastnění (tedy rodiče či učitelé doprovázející recitátory 2. a 4. kategorie) po kruhu zapsali, o jakých výkonech a textech recitátorů třetí kategorie by chtěli mluvit. Papírky byly srovnány do půlkruhu před lektorku Ninu Martínkovou, ta pak namátkou brala do ruky jeden lístek po druhém a z nich četla téma hovoru – nejdříve každý po kruhu „sebral vhozenou rukavici“ a přidal něco svého do debaty ke konkrétnímu textu. Následně Nina řečené uvedla do kontextu diskuse v lektorském sboru, aby se pak znovu kruhem (tentokrátě myslí) vrátila některá obecnější témata a lidé sedící v kruhu židlí se k nim vyjádřili.

Konkrétně se tak mluvilo o:

- textu M. Čunderleho – Jak se vosa Marcelka seznámila s Jarunem a Marunem (recitovala Anna Ročňová z Dachova), na přetřes přišla především literární úroveň textu
 - textu M. Holuba – Napoleon (recitoval Šimon Chvosta ze Strakonic), tématem byla formální výstavba textu, jeho délka, pointa a práce s tímto typem verše
 - výkonu Kryštofa Jiráčka (René Gosciny – Kouřím) – mluvilo se především o tom, nakolik dětský recitátor potřebuje u přednesu gestikulovat a jak mu některá gesta pomáhají a nebo nepomáhají
 - textu P.Nikla – Pohádka o žalu a lásce a o vztahu recitátorky Anny Šidákové z Trutnova k němu a o jejím nadhledu a radosti z takto napsané hříčky
 - textu I. Březinové – Jmenuji se Martina (recitovala Petra Neubauerová ze Všekar) – o zaujetí tématem, o jeho aktuálnosti, o rozdílu mezi mentální anorexií a bulimií v souvislosti s věkem dívky a o tom, že když recitátor textem skutečně žije a je jeho tématem, ustupuje do pozadí i nevalná literární kvalita textu
 - textu M. Mendela – Sultán Bajbars a Džuhá (recitoval Vít Staša z Radošovic), o jeho hloubce a členění a o tom, že někdy se prostě nepovede text přesně předat (i když to někteří zažili na krajské přehlídce jako velký svátek)
 - textu H. Šmahelové – Nový dům a o tom, proč interpretka Naďa Kaňková z Nového Veselí seděla a jaký to neslo pro diváky význam
 - a o tom, že loňské diskutování o vystoupeních ukázalo jedné z maminek cestu, jak doma s dcerou na textu pracovat, když škola tuto možnost nenabízí
- Kruhem při přemýšlení a za pomoci různých návratů, odboček a smyček se akcentovala tato témata:
- proč si recitátoři ve třetí kategorii tak často vybírají prozaické texty a proč především humorné?
 - jak krotit gesta, když přestávají recitátorovi pomáhat?
 - jak pracovat se složitějšími větními konstrukcemi, když ještě recitátor nevystačí s dechem? Máme hledat texty s kratšími větami?
 - mohou recitátoři předat dobře i texty, které vyžadují životní zkušenosti, které prostě nemohou ještě ve svém věku mít?
 - jak je důležité vybrat text na míru technickým dovednostem i mentální (a fyzické) vyspělosti recitátora?

Iva Dvořáková

VČERA JSME VIDĚLI...

Stanislav Hlaváč

Oskar Vaněk

Jiří Kučera

NA SLOVÍČKO S...

JÁ KDYŽ MÁM TEXT, TAK JE TO HODNĚ VÁŽNÝ TÉMA

ROZHOVOR S PETROU NEUBAUEROVOU,
RECITÁTOROU 3. KATEGORIE

Peto, jak se ti líbí ve Svitavách a jaký máš pocit z přehlídky?

Z přehlídky mám dobrou pocit, v mé kategorii jsou lidi, se kterými si rozumím, že jsem si tam třeba našla i nové kamarády. A Svitavy se mi hodně líbí, je to pro mě takový nezvyk, já, jak jsem z vesnice, tak i když to porovnám s jinými městy, tak tady mají muzeum, mají tady krásnou kašnu, mají tady plno věcí, který třeba jiná města nemají.

A jak dlouho recituješ?

Já recituji od třetí třídy, protože já jsem se nestyděla a vždycky jsem dělala strašný blbosti a prostě jsem si hrála na nějakou herečku nebo modelku pořád a mamka mě pak přihlásila do dramatu. Ale jsem za to ráda, že tam jsem.

A co tě na tom baví na recitování, nebo celkově klidně i na tom dramatu?

Já jsem ráda středem pozornosti, takže to je to, co mě na tom nejvíce baví a hlavně taky využívám toho, že mám poměrně dobrou paměť, jako já se nechci chválit, ale myslím si, že to se na to hodně využije. A když mi něco jde, tak potom mě to baví.

A co se týče přehlídek, co máš za sebou?

Já jsem byla v celostátně v Uherském Hradišti, potom jsem byla už jednou v Trutnově a teď už jsem podruhé v Svitavách, ale ještě jsem byla jednou v monologu v Brně a ještě na celostátně.

A jaké to pro tebe je soutěžit v recitaci?

Já osobně, když jsem na té soutěži, tak já si vyberu svého favorita, který si říkám, že postoupí. Já ty lidi neberu jako nějaký rivaly. Každý porotce má na to jiný názor, a kdyby v té porotě seděl někdo jiný, tak třeba to bude taky někdo jiný. Ale už se mi několikrát stalo, že ty lidi, který jsem si myslela, že budou nejlepší, tak potom jeli se mnou. Ale je pravda, že na ty první soutěže jsem se hodně necítila a to se mi nepodařilo, ale na ty druhé už potom jo. A to už jsem z toho měla i lepší pocit.

A kam chodíš do dramatu?

Já jsem chodila od třetí třídy do loňska do Holíšova, ale jelikož tam jsme byli jenom čtyři, tak tam to museli zrušit, a jelikož jsem se toho nechtěla vzdát, tak dojíždím každou středu čtvrtroční do Staňkova, protože tam teď učí ta samá učitelka, co to učila v Holíšově. Jitka Pluháčková.

A když jsi byla už na tolika přehlídkách,

máš nějakou historku nebo nějaký moment, který tě třeba překvapil, nebo ti přišel zajímavý, vtipný?

No zajímavý a vtipný, když jsem byla na té soutěži v monologu, tak jsem měla spojený dva texty dohromady. Že holčička nějaká dvanáctiletá se stěhuje do Německa, je to při druhý světový válce a měla jsem s tím spojený text, jak africká dívka tancuje. Ta holčička se nudila, tak tam tancovala a na konci toho příběhu tu tancující dívku z té Afriky odnesl vítr a já jsem tam měla prostěradlo a sedla jsem si, zabalila jsem se do toho a teď tam byla taková pauza, po který jsem měla říct: A vítr jí odnesl. No, ale pan zvukař si myslel, že už jsem skončila, tak mi zhasnul světla, vypnul mi mikrofony, teďka já jsem křičela, aby mě bylo slyšet, protože to bylo na velké sál, a než si to pan zvukař tedy uvědomil, tak jsem hrála deset vteřin po tmě a pak si to teda uvědomil a rozsvítil mi.

Na recitaci na přehlídkách mě baví hodně, ale co je na tom nejlepší, když jedu s dobrým lidem, se svými kamarádama, tak ta cesta je úplně nejlepší...

Ten text, který jsi říkala, jak ses k němu dostala?

Paní Pluháčková má desky s textama, co v dramatu říká dříve s dětmi a vždycky mi to dá, abych si to přečetla a zkusila si tam něco najít. Někdy mívám něco od ní a někdy se mi třeba stane, že tam najdu text, který mě zaujal, ale není to přesně to, co bych chtěla, tak si třeba půjčím tu knížku, přečtu si ji a potom si z toho vybírám právě ten text. A tak jsem došla i k tomuhle textu. Já jsem slyšela úryvek z té knížky v Uherském Hradišti a mě to strašně zaujalo, tak jsem si tu knížku vyhledala a našla jsem si tam potom ten text o bulimii.

Co tě na tom zaujalo, co tě k tomu textu přitáhlo?

Já vždycky když mám text tak je to hodně vážný téma, ne jako třeba smutný, ale vážný. V jednom textu jsem říkala o tom, že mám problémy s mámou, v tom druhém, že se stěhuju do Německa a že už nikdy neuvidím své kamarády, pak jsem se pustila do textu o té bulimii a ve Stančově v divadle tak teď díky tomu, že jsem všechny seznámila s tím textem, tak jsme se shodli na tom, že to budeme hrát jako divadlo, takže teď na tom pracujeme.

O čem to pro tebe je, co je sdělením toho textu?

Já hlavně chci lidem předat, jak je ta bulimie špatná. Když jsem četla tu první knížku, zaujalo mě to, tak jsem si o tom četla a je to docela vážnej problém. A když vidím ty lidi, my máme ve třídě takovou slečnu, která má s tím problém, a já když jí prostě vidím, tak chci těm lidem sdělit, že to je prostě zákeřná nemoc.

Jaké to je, když jsi na jevišti před lidmi, co ti běží hlavou?

Vždycky se snažím soustředit na ten text a snažím se nějakým způsobem upoutat ty lidi. Hlavně to nezapomeň a hlavně ať to lidi sledují! Když jsem na tom jevišti a vidím tam nějakého člověka, který tam spí nebo si čte nebo něco, to už se mi taky párkrát stalo a já si myslím, že to je vůči tomu recitátorovi fakt jako neřet a přijde mi to i jako urážka, že se tam tak člověk snaží a ty lidi to jako netáhne. Já chápu, že lidi toho mají po dvou třech hodinách fakt jako hodně, ale já si myslím, že tohleto je jako neslušný.

A jaké bylo publikum dneska?

Tady byla dobrá akustika, takže se to dobře neslo a byli tady dobrý diváci.

A kdybys to měla popsat někomu, kdo ještě nikdy nestál na jevišti před lidmi, jak bys to popsala, jaký je to pocit?

Že ze začátku je to tréma a pak, když už vlezete na to jeviště, tak už si to jenom užíváte. Ta tréma už tam není a je to opravdu krásnej pocit, když se vám to pak podaří tak, jak jste to chtěli, a ti lidi vás poslouchaj a pak vám tleskaj.

Čteš? Jaké knížky máš ráda?

Já čtu hodně, já neusnu bez čtení. Mně to bylo tak nějak jedno, co jsem četla, mně když někdo něco doporučil, tak jsem si to přečetla, ale v poslední době jsem začala hodně číst knížky od Lenky Lanczové a těch dívčích románek se prostě nevzdám, strašně mě to vtáhlo a pořád to čtu, to se mi líbí teďka nejvíce.

ROZESMÁLO MĚ TO ŠTĚSTÍ, KTERÉ JSEM CÍTLA

ROZHOVOR SE ZITOU KLIMČIKOVOU,
RECITÁTOROU 3. KATEGORIE

Kdy jsi, Zito, přijela do Svitav?

Já jsem přijela do Svitav přibližně kolem poledne.

Jak se ti tady líbí na přehlídce, už jsi tady někdy byla?

Tady jsem ještě nebyla, ale ve státním kole jsem jednou byla. Je to tady celkem fajn, líbí se mi tady.

A jak dlouho recituješ?

Od druhé třídy do šesté třídy, teď jsem v šesté třídě, takže čtyři roky.

A kde, ve škole nebo v nějakém kroužku?

Já spíše ohledně školy, ale já jsem taková, že to mám darované od Hospodina, že prostě hezky recituju, že nepotřebuju nějakou přípravu. Baví mě jazyky.

Jaké to pro tebe je soutěžit v recitaci?

Já jsem se naučila takovou pomůcku, že když vystoupím na to podium tak si představím, že v tom sále nebo v té místnosti nikdo není a že jsem tam jenom já, že si to recituju jenom pro sebe a v podstatě takhle to zvládnu, že nemám trému jako ty ostatní.

Dneska se stala taková věc, že ses rozesmála, co tě tak rozesmálo?

Tak ze začátku se mě dařilo, ta moje pomůcka, že jsem si představila, že tam nikdo není, že si recituju sama pro sebe a právě potom se ti lidi začali hrozně hlasitě smát a já jsem v podstatě tu pomůcku, to se mi poprvé v životě stalo, že jsem jí ztratila a nechtěla jsem to dát jako moc najevo, že bych třeba najednou se zadrhla nebo začala dělat nějaké gesta, to jsem nechtěla, tak jsem to vyřešila tím, že zrovna v takové komické situaci jsem to nevydržela, což jsem byla ráda, že se mi to nestalo

nikdy jindy, a začala jsem se teda smát, takhle to bylo.

To bylo ale hezké, že se lidi smáli, ne?

Mě vlastně rozesmálo to, že se oni smějou a taky mě rozesmálo to štěstí, které jsem cítila, že ti lidi se v podstatě smějí a že to nejsou jenom porotci, ale že to třeba jako zaboduje u těch ostatních.

No, a když jsi takový přehlídkový harcovník, máš nějakou historku z přehlídky, co se ti stala?

Tak vtipná historka to zrovna nebude, ale trošičku se pochválím, byla jsem celkem, i se Svitavami, na třech celostátních kolech. Poprvé jsem byla na celostátním kole v Lubině, tam mě porota docela dost ocenila, protože jsem vyhrála absolutní vítězku celý soutěže. Vyhrála jsem zlatý pohár, ale nedostala jsem ho, on byl putovní. Ale bylo to štěstí, protože jsem vlastně poprvé v životě držela tu obrovskou měnu v ruce.

A proč recituješ, co tě na tom baví?

Mě na tom baví, že to je komické, ale hlavně mě na tom baví, že se na tom můžu v uvozovkách vyřádit, protože já se do toho můžu v podstatě vžít, prostě vnímat jenom tu situaci jako kdybych byla ten ptačí doktor nebo maminka.

Takže to je tak, že když recituješ, tak si to představuješ?

Ano, já si to odehrávám v mysli ten příběh a hlavně myslím, já to teda nedávám najevo, myslím na to, co třeba následuje dvě věty dopředu, abych na to dokázala navázat.

A jaký je to pocit stát před diváky v tak velkém sále?

Já jsem byla v o něco menším sále, tehle je větší, ale já už jsem docela zvyklá po všech těch přehlídkách, na kterých jsem byla. Dokážu se s tím smířit.

A kdo ti vybral ten text, který jsi recitovala?

Já jsem chodila na základní školu do Uherského Brodu a pak jsem přestoupila na Gymnázium Jana Pivečky ve Slavičíně, kde chodím do primy a právě na té základce jsme měli jednu vychovatelku, která byla tak zapálená do češtiny, tak mi předložila tři texty a ať si jeden vyberu. Do dneška si pamatuju, že jeden z nich byla Červená Karkulka, ale že byl hodně dlouhý na to, jak jsem byla malá, takže jsem si vybrala ten o tom ptáčkovi. A právě v ten rok na to ještě nebyl čas, tak jsem to odložila na další rok a další rok mi to taky nevyšlo, tak jsme to zarecitovala teďkom poprvé před publikem. S tou básničkou jsem se ale seznámila dřív.

A co by tě v životě bavilo? Co bys chtěla dělat, až budeš dospělá?

Mě baví spisovatelství, napsala jsem už dvě knížky, teda jednu mám rozepsanou. Ta první se jmenuje Malé koťátko, to je spíš pro menší děti, jsou to příhody malého koťátka, jak se narodilo, jak bylo u lidí a tak dále, až po jeho dospělost, jak si vzalo malou kočičku. A ta druhá je teda ještě rozepsaná, jmenuje se Puberta a je to z mého vlastního života. Já chci právě ty své zkušenosti předat dál, aby se někteří poučili z toho, co jsem udělala špatně a udělali třeba to, co jsem udělala dobře. Teda taťka má kamaráda u jednoho vykladatelství, tak mi to možná vyloží...

A máš nějakou zajímavou knížku, cos četla, kterou bys třeba ostatním doporučila?

Tak mě baví knížka trochu čarodějnická, ale je to spíš o bylinkách, jak namíchat lektvar pro těžce nemocného a tak. Nemám to ještě dočtené celé, ale je to fakt dobré. Některé recepty už jsem vyzkoušela. A funguje to. Třeba například jsem udělala bylinkový polštářek pro mamku, aby v noci nekašlala.

Tereza Vývjalová

NA SLOVÍČKO S...

... DIVÁKY RECITÁTORŮ 3. KATEGORIE

Klára Machová, Domažlice, 4. kategorie

Byla jsi už na Dětské scéně?

Ještě ne, na Dětské scéně jsem tento rok poprvé.

Jak se ti líbí program Dětské scény?

Je to tady docela dobrý. Teď jsme měli seminář, kde jsme se seznamovali. Ale seznamovací hry mě moc nebaví, protože skoro všechny znám. Až teď na konci jsme dělali něco jiného a bylo to lepší.

Co se ti vybaví, když se řekne přednes?

No, já nevím... Když někomu, řeknu, že přednáším nebo jsem vyhrála nějakou soutěž, tak to nikdo nebere jako něco úžasného, protože mluvit umí každý, že jo...

Když „mluvit umí každý“, co podle tebe dělá přednes přednesem?

Je to zvláštní okamžik, který se pokaždé povede jinak. Musí se do toho člověk vžít. Řekla bych, že se musí improvizovat na zadaný text, a pak si to zafixovat.

Jak na Tebe dnes působil přednesový blok jako celek?

Bylo to dost dlouhý. Ale líbilo se mi, že tam bylo, co si já myslím, od všeho něco. Líbila se mi spousta textů od různých autorů a určitě si je najdu. U některých jsem se hodně nasmála.

Který z těch textů by sis ráda našla?

Ten, jak tam pořád říkala to žžž, ten od Petra Nikla. Hodně se mi také líbil Zápas s držadlem nebo Kaštan. Jsou to pěkné texty a líbilo se mi i podání.

Klárko, ty budeš přednášet zítra, jak se těšíš?

Já zatím nemám trému, tak je to dobrý. Trému mám, až když jdu na jeviště. Když začnu přednášet tak mě poleje horko, ale to potom odezní. Někdy se stane, že se vlivem přednášení dostanu někde jinam a dělám různá gesta, a když si to uvědomím, tak mě to horko polije znovu. Ale těším se.

Ptala se Andrea Pavlíčková

VČERA JSME VIDĚLI...

Alžběta Mankovecká

Eliška Horáková

Josef Bartoň

NAHLÉDLI JSME...

... DO SEMINÁŘE R – MLUVENÉ SLOVO A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

V této rubrice vám postupně nabídneme nahlédnutí do všech seminářů Dětské scény. Semináře mají zájemcům z řad učitelů a studentů vysokých škol rozšířit obzory, obohatit je o nové zkušenosti a načerpat impulzy do další práce. V Ottendorferově domě se dnes odehrálo první takové setkání. A jak je dobrým zvykem nás redaktorů, nemohlo se stát, aby u této příležitosti někdo z nás nebyl a o této události nepodal zprávu.

Tématem semináře R je tvůrčí práce s literaturou a přednesem. Lektorky Jana Machalíková a Gabriela Sittová mají k tomuto tématu rozhodně co říci. V průběhu tří dnů chtějí seminaristkám nabídnout několik ucelených lekcí určených pro školní děti, práci na konkrétních textech, které zazní v rámci vystoupení dětských recitátorů a reflexe vystoupení jednotlivých kategorií přednášečů. S ohledem na délku semináře úkol nelehký až nemožný.

Setkání bylo od počátku nabitě pozitivní energií a chutí dozvídat se nové věci. Ačkoli čas byl neúprosný a hned z kraje upozornil na to, že je veličinou nepostradatelnou, lektorky si poradily a dokonce nedostatek času zařadily do tematického plánu nabídnuté lekce. Seminaristky měly za úkol v patnácti vteřinách říct ostatním, co stihly od pondělí do dnešního dne. Že se toho dá stihnout hodně a že to mohou být velmi rozličné věci a že se prostřednictvím této aktivity o ostatních můžeme dozvědět kolikrát víc než by nám sám od sebe chtěl dotýčný říci, je nasnadě. Snad nebudu příliš osobní, když pár nevšedností zveřejním. Seminaristky stihly generálku, koupit kalhoty a hned je roztrhnout, obstarávat děti, ovce, slepice, kachny, upéct bábovku či oddat dva manželské páry.

Aby nebylo vše upovídáné, zahrály si seminaristky hru na slepou bábu motivovanou pracujícím člověkem, který se snaží chytit sobotu. Seminaristky polohlasně říkají jim přidělený den v týdnu s tím, že pouze jedna z nich je sobota. Zde musely lektorky krátit, a tak už ze hry nevytěžily poučení, které se mělo týkat metafory, co to vlastně metafora je, k čemu slouží a jak jí rozumět.

Hlavním tématem tohoto setkání byla ale práce s veršem a tak Jana nabídla aktivitu, která

měla nastřádat slovní materiál, přesněji řečeno jednotlivé verše pro další práci. Klíčem k rozdělení seminaristek do dvojic byly dny v týdnu. Dvojice pak měly zpracovat živý obraz, který zachycuje nejtypičtější událost určeného pracovního dne. Pak si hráči své živé obrazy navzájem předvedli a napsali k nim krátkou větu na jeden řádek, tedy formou verše vytvořili popisek živého obrazu. Takto získaný materiál byl následně rozstříhán, zpřeházen a znovu sesazen dle představ a záměrů tvůrčích dvojic. Během této aktivity připravila Jana do středu pódia rozcestí s pěti směrůvkami. Asi nikoho nepřekvapí, když řeknu, že směrůvky ukazovaly na jednotlivé pracovní dny v týdnu. Pod tyto šipky pak seminaristky umístily své básně a pak je nahlas recitovaly. Dovolím si vám nabídnout báseň motivovanou ponděním.

Vstávej

Balvan probuzení

Nejde ještě

Tak chvíli?

Pod týdne tíhou

Valím nenechavě to.

Už už zase!

Následovala krátká reflexe postupu při vzniku básně. Pro některé se stal vodítkem původní živý obraz, pro jiné volná hra se slovy či vnitřní logika jednotlivých veršů. A zde Jana otevřela téma přesahu ve verši a odvázně se pustila do definování: „Přesah je, když myšlenka z jednoho verše pokračuje v dalším verši.“ A Gábina: „Je to myšlenka, která trvá z řádku na řádek. Blbě se to vysvětluje, ale když to jde slyšet, tak je to moc krásné.“

Seminaristky hledají přesahy ve svých básních a nacházejí je. Na otázku, proč to básník nenapíše do jedné věty, proč to rozděluje do několika veršů, nacházejí seminaristky odpověď hravě. Vždyť ony samy jako autorky s přesahem vědomě či nevědomě před chvílí pracovaly.

Aby toho nebylo málo a někdo nemohl podezírat lektorky z neúplnosti, požádala Jana seminaristky, aby opustily svou báseň a přistoupily k textu, který samy nestvořily. A hned se tu objevilo téma interpretace, porozumění autorovu záměru, úcty k autorskému počínu ale také osobního vkladu recitátora. Gábina vstupuje do role rozhlasové moderátorky poetického pořadu Zelené peří a s využitím hudby jako podkresu vytváří atmosféru natáčení. Mladí recitátoři se snažili nepodlehout všeobecnému poetičnu. Že nevíte, co to všeobecné poetično je a jak ho poznáte? Všeobecné poetično se ukrade do intonace, zní nabubřele, je ale nekonkrétní a jen mlží, aby zastřelo, že je vlastně úplně prázdné.

Závěrečná reflexe se měla týkat přístupu interpreta k neznámému textu a na druhé straně situace, ve které se nachází autor, když jeho dílo interpretuje někdo cizí. Zde ale čas ukázal svou moc a vysmál se nám všem do očí.

V druhém pátečním setkání se seminaristky zabývaly slovními druhy, jejich funkcemi ve stavbě věty a jejich vlivu na význam sdělení. Seminaristky si vybraly konkrétní slovo, které odpovídalo povolenému slovnímu druhu, a představily si, že je to jméno postavy, kterou mají ztvárnit pohybem. Postupně se tak narodily postavy pana Ku, pana Pomalého, pana Rychle, pana S, pana Okolo a dalších. Setkáním postav vznikaly dramatické situace. Seminaristky z počátku na vše chválaly, situace nebyly ohraničené, vyjasněné, přesné. Gábina s Janou vyzvaly hráče k větší pozornosti a soustředěnosti na práci a hnedle jsem se jako divák velmi dobře mohl bavit tím, co se na scéně odehrávalo. Již zde bylo patrné, jak označení postavy jménem může ovlivnit její charakterizaci.

Mezi zakázanými slovními druhy byla podstatná jména, slovesa a spojky. A právě spojkám se Gábina v této lekci určené primárně do hodin českého jazyka chtěla věnovat podrobněji. Spojky totiž vytváří vztahy mezi jednotlivými slovními druhy. A nejen to. Vytváří totiž i vztahy mezilidské. To si seminaristky mohly ověřit v rozehraných živých obrazech, které zachycovaly rodinné oslavy. Vznikly dvě pracovní skupiny. Každý hráč si měl vymyslet větu, ve které využil spojky. Živý obraz byl doplněn těmito větami a v poslední fázi byl rozehrán. S podkresem hudby vznikly dva groteskní výjevy. Když hudba utichla, zaštronzovala se i hra. Tak vznikla dvě překrásná rodinná alba.

V reflexi se seminaristky snažily popsat vliv spojky na charakter postavy a tím i na průběh děje.

Pak Gábina nabídla text Emanuela Frynty Jelikož a Tudíž a poukázala na úskalí recitace básní, kde dochází k dialogu dvou postav. Je totiž podstatné, že nejde o ledajaké dva mrože, ale že jde o mrože, kteří se jmenují Jelikož a Tudíž. Jeden přináší důvody a druhý ukazuje důsledky. A to je podstatné, neboť to je významný charakteristický rys postavy. Recitátor by tento fakt měl vzít při rozboru i při interpretaci v potaz, neboť mu to pomůže najít výrazové prostředky v celém těle, ne jen v proměně hlasu.

Od dialogu postav v básni se Gábina s Janou přenesly k prozaickým textům a k jejich úskalím. Největší úskalí prózy je, že si recitátoři i jejich vedoucí často myslí, že prozaický text není tak náročný. Interpretovat prozaický text je ale ve svém důsledku stejně náročné jako interpretovat báseň.

O tom ale podrobně a hlavně prakticky až zítra.

Vojtěch Maděryč

NA VÝZVĚDÁCH U...

... LEKTORŮ DÍLEN PRO RECITÁTORY

V letošním roce vám každého z lektorů představíme tak, že mu položíme jednu otázku týkající se čtenářství. Jako první vás seznámíme s lektory dílen pro recitátory.

Jaká kniha Tě v dětství nejvíc štvala?

Neměla jsem ráda knihu Kubula a Kuba Kubikula. Byl v té době pro mě příliš ponurá a hlavně jsem se bála Barbuchy. (Marie Kovaříková)

Jakou knihu, kterou jsi četla v dětství, by sis ráda znovu přečetla?

V současné době bych si nejraději znovu přečetla knihu Malý princ. Oslovují mě obrazy, které kniha nabízí. Každý čtenář, dítě i dospělý, si v ní najde něco, co je pro jeho věk aktuální. (Lucie Koderová)

Jaká kniha tě v dětství nejvíc rozveselovala?

Zajímavé časy od Terryho Pratchetta. Nejveselejší mi tam připadala skupina hrdinů, která se jmenuje Stříbrná horda, je jim všem přes devadesát a obzvlášť se mi líbí postava bláznivého Humoše na válečném kolečkovém křesle. (Vojtěch Hanzálek)

Jaká literární postava, se kterou ses v dětství setkala, ti nejvíce utkvěla v paměti?

Mou oblíbenou postavou byl a je Český Honza, protože moji oblíbenou knihou je právě sbírka pohádek Český Honza. Honza tam totiž není jen hloupý, ale jsou tam Honzové různí - prozíraví, chytří, vtipní... (Lucie Mecová)

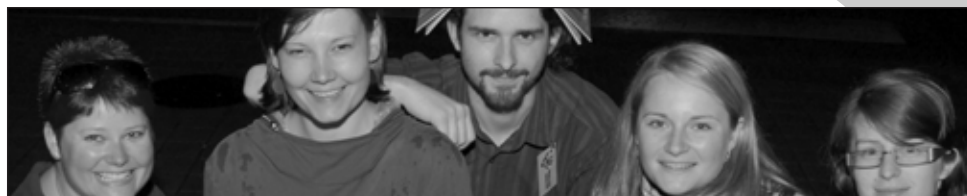
Jakou knihu ti maminka četla před spaním?

S maminkou a bratrem jsme několikrát četli knihu Tajuplný ostrov. Tu jsme milovali. Líbilo se nám napětí a dobrodružství. (Karolina Stehlíková)

Jakou knihu jsi nejraději četla v dětství?

Knihu Jakub a Jáchym. Tu mám ráda do teď, pořád ji můžu číst, je pro mě pořád kouzelná. Byla o chlapci a o slonovi. Je to interaktivní knížka, ve které děti hledají, co kde je na obrázku, pomáhají slonovi tím, že rozsvítí atp. Nutí děti ke spolupráci a to mě na ní bavilo. (Kateřina Šteidlová)

Andrea Pavlíčková

VČERA JSME VIDĚLI...

Anna Ročňová

Vít Staša

Naďa Kaňková

ZEPTALI JSME SE ZA VÁS...

„DÍKY POROZUMĚNÍ TEXTŮ SE BUDUJE CELOŽIVOTNÍ VZTAH K ČETBĚ...“

... FRANTIŠKA OPLATKA, UČITELE ZÁKLADNÍ ŠKOLY, VEDOUcíHO DĚTSKÝCH DIVADELNÍCH SOUBORŮ, LEKTORA CELOSTÁTNÍCH DÍLEN DRAMATICKÉ VÝCHOVY, NEJEN NA ČTENÁŘSKOU GRAMOTNOST

Při své práci se zabýváš rozvojem čtenářské gramotnosti. Prosím, řekni nám, co si pod onou, poslední dobou často diskutovanou, čtenářskou gramotností vlastně představíš?

Existuje samozřejmě několik definic čtenářské gramotnosti, které se stále vyvíjejí. Zjednodušeně lze vymezit tento pojem jako schopnost jedince porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k vlastnímu rozvoji i začlenění do společnosti. Jedná se v podstatě o proces celoživotní a nezbytný k osobnostnímu i sociálnímu rozvoji. Čtenářská gramotnost je vlastně klíčem a předpokladem k rozvíjení ostatních složek funkční gramotnosti, tím myslím gramotnost uměleckou, jazykovou, dokumentovou, informační, sociální, matematickou apod.

Co bylo hlavním podnětem k tomu, aby ses začal při výuce věnovat rozvoji čtenářské gramotnosti?

V hodinách dramatické výchovy, literatury a slohu stále pracuji s nejrůznějšími typy textů a samozřejmě narážím na obligátní (a stále se zvolna prohlubující) problémy svých žáků s jejich porozuměním. V posledních letech pozoruji zvýšený sklon dětí k povrchnosti a neochotě věnovat něčemu tak „banálnímu“ jako je čtení větší čas a úsilí. Snaha o zlepšení tohoto stavu byla tedy mou prvotní motivací, v druhé řadě mě lákalo nacházení vztahů mezi čtenářskými strategiemi a jejich využitím pro potřeby práce s uměleckými texty v rámci dramatické výchovy (na naší škole se vyučuje na prvním stupni povinně, na stupni druhém volitelně). Navíc uvědoměle rozvíjení čtenářských strategií napomáhá např. při rozboru uměleckých textů pro potřeby inscenační i recitační – čtenář se snaže dostane textu „pod kůži“, pochopí záměry autora a přirozeněji zaujme vlastní postoj k přečtenému, nutný k jeho pozdější realizaci.

Sdružení kritické myšlení uvedlo v jednom z rozhovorů, že školský systém v ČR nedává pedagogům pro rozvoj čtenářské gramotnosti příliš prostoru. Jak to vidíš ty, z pohledu pedagoga, který se rozvojem čtenářské gramotnosti aktivně zabývá?

Problém se podle mého názoru odvíjí již od postavení čtenářské gramotnosti v rámcově vzdělávacím programu. Ačkoliv slouží k realizaci cílů většiny klíčových kompetencí – např. k učení, řešení problémů, komunikativních, sociálních a personálních ...- není jako kompetence v dokumentu uvedena. Prostoru pro opravdu smysluplnou a koncepční výuku čtenářské gramotnosti opravdu není mnoho, orientace na rychlost čtení, množství přečteného textu skutečně odporuje požadavkům čtenářské gramotnosti. V předstávách mnoha pedagogů bohužel také stále přetrvává názor, že čtenářství spočívá pouze ve schopnosti naučit se správně a hbitě technicky číst a porozumění textu se již nějak „dostaví časem samo“ (nebo se „to děti naučí někde jinde“). Navíc podle všeobecného mínění jakékoliv aktivity směřující k rozvoji čtenářské gramotnosti patří výhradně do „teritoria“ jazykového vyučování, a tedy předměty, které s texty neustále pracují, jako je dějepis, přírodopis apod., považují mnohdy rozvíjení čtenářských strategií za ztrátu času nesouvisející s obsahem oboru. Další příčinou je podle mého názoru přílišný důraz na množství faktografických informací zakotvených ve školních programech – rozvíjení čtenářské gramotnosti se tak bohužel opět jeví jako časově nereálné a na první pohled neefektivní (vždyť jen tak sedět a číst si knihu, diskutovat o ní, anebo přemýšlet nad mechanismy čtení se v dnešní škole zaměřené na výkon může zdát zbytečným „luxusem“). Pro učitele, který to myslí s výukou čtenářské gramotnosti opravdu vážně, je tedy v první řadě důležité oprostit se od pocitu, že mu díky časově náročnější práci s textem uniká něco „důležitého a nenahraditelného“ – naopak: naučit děti správně text vnímat a porozumět mu v nejširším slova smyslu je pro jejich další život nezbytné. A nemluvě o skutečnosti, že díky porozumění textů se samozřejmě buduje celoživotní vztah k četbě. Těžko lze očekávat například od dyslektika, který při běžných hodinách (při běžném pracovním tempu) porozumí s maximálním úsilím třetině přečtených informací, že bude celoživotně motivován k četbě jakýchkoliv knih.

Jsi učitel nejen českého jazyka a literatury, ale také učitelem dramatické výchovy. Daří se ti tyto dvě oblasti propojovat?

Jak již bylo řečeno, práce s nejrůznějšími texty provází mnoho školních dramatických aktivit – od inscenování, přes strukturování, recitaci až po běžné využití v lekcích nejrůznějšího typu. Navíc se domnívám, že vnitřní procesy nutné při vědomém využívání čtenářských strategií jsou v podstatě podobné jako při vnímání jakéhokoliv uměleckého díla, a tedy i divadelního tvaru. Divák si stejně jako čtenář vytváří představy, vysuzuje nové informace, předvídá další děj, propojuje zážitky se svým životem i životem společnosti, při reflexi analyzuje, shrnuje, sdílí zážitky s ostatními a popřípadě je aplikuje ve svém dalším životě. Některých metod a technik dramatické výchovy lze tedy podle mého názoru úspěšně využít při výuce čtenářských strategií – živé obrazy a jejich rozmanité varianty, metody pantomimické, narativní, zvukové, plná hra, metody vycházející z propojení s výtvarnem, hudbou, práce s předmětem apod. Domnívám se, že využití metod dramatické výchovy v rozvoji čtenářství představuje jednu z cest, která může vyhovovat určité skupině dětí. Na příklad právě děti se čtenářskými obtížemi díky dramatic-

kým metodám text snáze pochopí a skrze emoce k němu zaujmou své stanovisko. Naproti tomu „vášniví čtenáři“ – i taci se občas mezi žáky základní školy vyskytnou – mohou tyto aktivity vnímat jako zbytečné rozměšňování čtenářského zážitku a problematické svých soukromých představ. Z pohledu dlouhodobější praxe však lze konstatovat, že dramaticko – výchovné metody vnášejí do hodin, v nichž se rozvíjejí čtenářské dovednosti, pestrost, zvyšují zaujetí dětí a obohacují mnohdy až příliš poklidné hodiny o emoce a vzruch.

Z čeho vycházíš při výběru literatury předkládané dětem?

Pro hodiny dramatické výchovy samozřejmě vybírám literaturu různých druhů a žánrů poskytující zajímavá a nosná témata a příběhy. Často pracuji s poezií. Kritérií je tedy několik – umělecká hodnota, atraktivita tématu a neposlední řadě zaujetí dětí. V hodinách literární výchovy je více času věnováno rozvoji čtenářství, a proto ve větší míře vycházím vstříc zájmu dětí – během roku v hodinách i v rámci čtenářských dílen čtu své vlastní knihy (snažím se samozřejmě o „nasměrování“ této četby směrem ke kvalitě prostřednictvím diskusí a reflektivních aktivit, ale primárním zájmem zůstává, aby děti četly knihy, které je baví). Pro setkávání s ryze uměleckou literaturou využívám (možná poněkud staromódně) čítanky – pro každý ročník dvě až tři z různých nakladatelství a z nich vybírám vhodné texty. Jsem si vědom, že mnozí učitelé dnes na využívání čítanek občas pohlížejí „skrz prsty“, domnívám se však, že výběrem z nich má učitel k dispozici množství žánrově rozmanitých, přiměřeně dlouhých a vhodně vybraných textů, stačí pouze hledat...

Jakou konkrétní literaturu bys doporučil žákům prvního stupně ZŠ a jakou žákům stupně druhého?

Vhodných knih je samozřejmě obrovské množství, vždy záleží na okolnostech – věku, čtenářské úrovni, pedagogických i uměleckých cílech apod. Jelikož jsem v tomto směru poměrně konzervativní, rád se držím osvědčených autorů. Na prvním stupni rád pracuji s knihami A. Lindgrenové – kromě osvědčených titulů děti baví Emil, Kalle i Ronja. V poslední době jsem objevil zajímavou knihu světových autorských pohádek Třicet stříbrných klíčů, z níž čerpám látku nejen pro literární hodiny, ale i pro dramatické lekce a recitaci. Na druhém stupni v současné době například „objevujeme“ aktuálnost a půvab Knoflíkové války či teenage-rovsky lyrickou třeskutost Wernischových textů „pro mládež“.

Ptala se Andrea Pavlíčková

ČTENÍ NA DOBROU NOC

Aby se vám příjemně usínalo, budeme vám na tomto místě pravidelně přinášet čtení na dobrou noc. Chceme tím přispět k rozvoji vašeho čtenářství. Záměrně vám každý večer přineseme jen „ochutnávku“ daných textů. V případě, že na knihu dostanete chuť, neváhejte navštívit místní knihovnu či knihovnu ve vašem městě.

RADEK MALÝ

FRANTIŠEK Z KAŠTANU, ANEŽKA ZE SLUNEČNICE

Meander, Praha 2006.

Řach! Buch! Ra-ta-ta!

Byla větrná noc uprostřed září. Dorůstající měsíc se schovával do mraků a jedno zapomenuté vesnické nádraží se povalovalo v oranžovém přítmí...

Duc — duc!

Na nástupiště padaly kaštany a byla to úplná podzimní salva.

A do toho dunění a bouchání se náhle ozvalo:

Jauvajs!

To když jeden zelený ježek z krajního stromu spadl mezi pražce. Říkáte kaštan, a bolí ho to? Tenhle ale nebyl tak docela obyčejný. Naprasklá slupka se sama od sebe rozpúlila a tam, kde by každý čekal hnědý kaštanek, se choulil — František. Ještě trochu mokry, ale na nočním větru rychle oschl. Jen se pak už nikdy nezbavil věčné rymy.

Vyloupnutý František té jediné noci dorostl a dozrál, blond vlasy mu ztmavly a zhrubl mu hlas. Několik dní se pak potuloval kolem nádraží, spával pod lavičkou a navečer upíjel mlíko výpravčího kočce Klementýně. Ona ho ale ráda nechala, byl totiž hubený až hrůza. Přes den, když zrovna nejel žádný vlak, vykrádal zašlý automat na žvýkačky. Nemějme mu to za zlé, všechny ty žvýkačky byly stejně dávno tvrdé jako kamení.

„Máme tu nejspíš ježka, Klementýno. Slyšel jsem ho včera dupat,“ povídá jednou večer výpravčí, když se uvelebil v křesle.

„Kdepak ježek, příživník je to,“ zamňoukala kočka na jeho klíně, „hladovec a siroteček, co se bojí našich slepic i lidí.“ Její řeč se však ztratila v houkání vlaku. Tak se stalo, že pan výpravčí začal domnělému ježkovi sypat pod lavičku granule pro domácí mazlíčky.

Takové bezdomovecké živobyti Frantu brzo přestalo bavit. Čtvrtého dne, když po něm dokonce přes plot vyjel kohout, se otrásl a řekl si:

„Jednou jsem na světě, tak se mu podívám na zoubek.“ Sbalil si tlumok, půjčil si od výpravčího rohožku, která mu později sloužila jako podložka na spaní, a vyrazil na dlouhý výlet. Klementýna ho zahlídla, jak jí mává z nárazníku vagónu poslední lokálky, která toho dne jela.

Na jednom poli, nedaleko od nádraží, pospávaly slunečnice. Celé léto se točily za sluncem a vpíjely do sebe z nebe i ze země sílu. Jenže dny se krátily, slunečnicím těžkly hlavy a začaly je sklánět k zemi. Uprostřed květů začala zrát žíhaná semínka. Plnila se olejem a zavoněla prátům.

Na jednu takovou slunečnici po ránu usedl stehlik a začal ji ozobávat: klov sem, klov tam, ani hlad neměl, spíš jen chuť. Slunečnice mu ale z ničeho nic začala nadávat:

„Nezdvořáku, jedeš odsud! Pro tebe tu nezraju. Tumaš!“

A kousla zaraženého stehlika do nohy. Letěl splašeně pryč a za výkřiků „Pomóc, masožravá rostlina!“ zmizel na kraji pole.

My si už můžeme domyslet, že mu nenadávala slunečnice, ale Anežka. Ještě přtává, jak se čerstvě vyhlíhla ze slupky slunečnicového semínka. Počkala, až na slunci povyroste, snědla všechna semínka kolem a rozhoupala svůj květ, až dosáhl skoro k zemi — hup! Trochu od hlíny, ale dychtívá po dobrodružstvích se vydala do světa. Nemohla se přitom zbavit pocitu, že na ni někde někdo čeká.

Ti dva se dali poznat lehce: Anežka měla častěji dobrou náladu než špatnou a ráda si hvízdala. Nosila culíky, na krku šátek a mezi předními zuby měla mezírku. To od toho, jak zamlada louskala slunečnicová semínka.

František nosil po kapsách kapesník a kaštany a na hlavě klobouk. Kabát, co voněl tabákem, mu byl trochu velký a věčně za ním povlávala šála. Cítil se zpočátku osamělý, a tak mu bylo občas smutno — ale dlouho to netrvalo.

DAVID LAŇKA

POHÁDKY PRO DOSPĚLÉ DĚTI A NEDOSPĚLÉ DOSPĚLÉ

Triton, Praha 2011.

O lhářích

Když bylo panu nebeskému dvanáct let, začal lhát. Strašně lhát. Lhal, kudy chodil, a komukoliv, koho potkal. Ale nebyly to takové ty obvyklé lži jako třeba: *Já jsem se, paní učitelko, nemohl učit, protože nám nešla elektrina a já na učení neviděl*, nebo *To okno jsem opravdu nerozobil já*. Malý Nebeský si totiž pouštěl fantazii na špacír, a tak když přišel pozdě do školy, vymlouval se na to, že ho unesli mimozemšťané, nebo že pomáhal profesoru Okunamimu s klonováním ovčí. Když se ho spolužáci ptali, jestli s nimi nechce jít po škole do bijáku, odmítal je s tím, že nemůže, protože za ním odpoledne přijede na návštěvu americký prezident, a když se ho učitelé ptali, proč se mu tak zhoršil prospěch, proč už se neučí tak jako dřív, říkal, že to není pravda, že se jim to jen zdá, protože jsou nakaženi virem obráceného vnímání.

Kdo malého Nebeského neznal, myslel si, že ten kluk je nenapravitelný fantasta a dost možná i blázen. Ale kdo ho znal, věděl, že je to smutný a nešťastný kluk, kterému se rozvádějí rodiče, jež miluje, a nedokáže se s jejich vzájemnou nenávistí a zlobou vypořádat. Každou noc

se zachumlal do peřiny, aby neslyšel jejich hádky. Tiskl k sobě plyšového medvídku, kterého od rodičů dostal k pátým narozeninám, a utíral si do něj slzy. A když pak jednou slyšel otce, jak své ženě říká: *A ten kluk bude po tobě. Nudnej, nezajímavej a všichni na něj budou kašlat, jako já teď kašlu na tebe, protože vy dva si ani nic jiného nezasloužíte*, rozhodl se, že tátovi ukáže, jak moc se plete. Že mu dokáže, že o něj lidé stojí.

A tak začal lhát. Nikoliv proto, aby někoho obelhal, ale proto, aby na sebe upoutal pozornost. Chtěl být někdo a ne nikdo, jak to o něm říkal otec.

Jenomže čím více lhal, tím více se od něj lidé a spolužáci odvraceli. Nikdo totiž dosud neví, čím to je, ale zatímco lhářům a podvodníkům jsou lidé vždy ochotni naslouchat, fantasty příliš v lásce nemají. Denně posloucháme a říkáme si lži jako *Tobě to ale dneska sluší, Ty jsi nejlepší* nebo *Mám tu nejlepší tchyni na světě*. A přestože my i dotyční víme, že to není pravda, nijak se nad tím nepozastavujeme. Ale sotva někdo řekne: *Dostal jsem včera chuť obletět svět, a tak jsem si vlezl do hlavně děla, nechal se vystřelit a za tři hodiny, i s mezipřistáním na ovocném trhu v Africe, jsem byl zpátky*, domníváme se o něm, že to nemá v hlavě v pořádku. O malém Nebeském si to za chvíli myslelo celé město. Až na paní profesorku Srdnatou, která jeho nespoutanou fantazii obdivovala téměř tolik jako básně Jana Nerudy.

Měl bys psát, Honzo, řekla mu jednou po vyučování, když jí pomáhal odnést sešity do kabinetu. *Je škoda nechat si ty hezké nápady jen pro sebe*. Dospívající Nebeský zavrtěl hlavou. *A proč, paní profesorko? Stejně ze mě nikdy nic nebude. Jsem pro lidi nudnej, nezajímavej a kašlou na mě*. Paní profesorka Srdnatá ho vzala za ruce: *Za takového tě považují jen ti, kteří nedokážou snít. Člověk by neměl stát o přizeň těch, kteří jej srážejí na kolena, ale těch, kteří jej mohou povznést*, Honzo.

A jak to bylo dál? To se můžete dočíst v knížce, kterou máme v redakci k vypůjčení.

SVITAVSKÝ CACHING A JEHO PRAVIDLA

1. Hlavně nenápadně – žádný mudla (nezasvěcený) by o skrýši neměl vědět, ani by vás neměl upozorovat, když cache hledáte či ukrýváte.
2. Z cache si můžete odnést jednu věc. Na oplátku je vaším úkolem připsat jednu větu a tím spoluvytvořit příběh, který je na papírku odstartován první větou.
3. V okamžiku, kdy je cache již bez předmětů, nedopisujte žádnou větu. Schovejte cache zpět a vyčkejte do dalšího dne, kdy bude vytvořena nová cache.
4. O umístění cache najdete zmínku v Deníku v této rubrice. Zde si budete moci přečíst také příběh, který jste napsali předchozí den. Redakce si vyhrazuje právo cenzurovat nevhodné výrazy. V případě zájmu o plné znění příběhu se stavte v redakci Deníku.
5. Cache se může nalézat v budovách, ve kterých se přehlídka odehrává a v jejich těsné blízkosti.

První cache hledejte podle této instrukce: I v šedivé Fabrice je možno nalézt Farby Maroka. Člověk jen musí vystoupit k výšinám.

VŠIMLI JSME SI...

pravého Vesmířana...

... a jeho fanklubu

PROGRAM DĚTSKÉ SCÉNY 2012

OZNAČENÍ PROSTOR

Fka	Fabrika Svitavy
kino	Kino Vesmír
Trám	Divadlo Trám
OttD	Ottendorfov dům
SZŠ	Střední zdravotnická škola
MMG	budova Městského muzea a galerie ve Svitavách
farní stodola	stodola žitavské římskokatolické farnosti
Tyjátr	Tyjátr, alternativní klub
PZŠ	ZŠ praktická - budova Speciální základní školy

SOBOTA 9. ČERVNA

8.00–8.45	dílny pro recitátory 2., 3. a 4. kategorie	SZŠ
9.00–12.00	vystoupení recitátorů 4. kategorie	Kino Vesmír
9.00–12.00	semináře pro dospělé účastníky, třída A, C, D, S1, S2 třída B	Fka Trám
10.00–11.40	1. blok přehlídky – vystoupení pro veřejnost	Fka-sál
13.30–13.50	zahájení přehlídky souborů DS 2012	
13.50–15.30	1. blok přehlídky – vystoupení pro účastníky DS	Fka-sál
	Navštivte Máchův kraj!	
	kuk! ZUŠ Štítného, Praha 3	Fka-sál
	Kocourkov	
	Horní-Dolní, ZŠ Sloupnice	Fka-sál
	Hodně malá čarodějnice	
	Taneční studio Light při ZUŠ Na Popelce, Praha 5	
16.00–17.30	beseda lektorského sboru s recitátory 4. kategorie a jejich doprovodem	MMG
	diskusní klub pro doprovod recitátorů 2. a 3. kat.	SZŠ
	dílny pro recitátory 2. a 3. kategorie	SZŠ
	seminář R	OttD
15.45–16.45	diskusní kluby seminaristů	farní stodola
16.00–16.45	diskuse lektorského sboru s vedoucími souborů vystupujících v 1. bloku	Fka-učebna 3
16.00–17.30	dětský diskusní klub pro děti ze souborů vystupujících v 1. bloku	Fka-aula
	otevřený diskusní klub pro děti	Fka-učebna 2
17.00–18.15	seminář k inscenacím 1. bloku	farní stodola
18.00–19.15	setkání recitátorů s rautem	Fka-salonek
19.30	doprovodný program	
	Neklan.cz aneb Ze Starých pověstí českých	Fka-sál
	Naivní divadlo Liberec	

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY - ČÍSLO 1.

Redakce: Iva Dvořáková (šéfredaktorka), Vojtěch Maděryč, Andrea Pavličková, Tereza Vyvíjalová, Honza Mrázek, Ivo Mičkal (foto), Pavel Kocych (grafika a sazba), Jazz Jameson, redakční čtyřnožec. Tisk: DTP centrum Svitavy. Redakce sídlí ve 3.patře fabriky Svitavy. Uzávěrka 9. 6. 2012 v 01.00. Náklad 300 ks.